

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง "การวิเคราะห์เอกสารข่าวของกระทรวงการคลังที่เสนอผ่านสื่อมวลชน ปี 2535 - 2537" นี้ ได้นำแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper)

แนวคิดเรื่องผู้เฝ้าประตูนี้ มาจากข้อเขียนของเคิร์ต ลูวิน (Kurt Lewin, 1947) ซึ่งให้ข้อสังเกตว่าข่าวสารมักจะไหลผ่านช่องทางต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยบริเวณประตู ซึ่งมีการปล่อย หรือกักข่าวสารใด ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หรือโดยวินิจฉัยของผู้เฝ้าประตูว่าจะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปได้อย่างไร ซึ่งผู้เฝ้าประตูมักจะได้แก่ บรรณาธิการ หรือ ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการข่าวสาร และนักข่าวตามสำนักพิมพ์ สถานีวิทยุ และโทรทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะตบแต่ง หรือ ปล่อยให้ข่าวสารนั้นผ่านไปถึงผู้รับสาร หรือประชาชนทั่วไป ผู้เฝ้าประตูข่าวสารจะเป็นบุคคลซึ่งควบคุมการไหลของข่าวสาร โดยจะเป็นผู้ตัดสินใจว่า ข่าวสารอะไรควรจะส่งต่อไป และข่าวสารอะไรควรจะส่งไปเข้าห้อง หรือข่าวสารอะไรควรตัดออกไปทั้งหมด

เคิร์ต ลูวิน ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "ผู้เฝ้าประตู" ว่าเป็น บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีอำนาจที่จะต้องตัดสินใจว่า ข่าวหนึ่ง ๆ ควรปล่อยให้ผ่านไป หรือระงับไม่ให้ปล่อยผ่านไป ดังนั้น ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของผู้เฝ้าประตูข่าวสารจะเท่ากับทำให้เกิดความเข้าใจในปัจจุบันที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของผู้เฝ้าประตูข่าวสารด้วย

ความคิดนี้ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้โดย ดี เอ็ม ไวท์ (David Manning White) ในปี ค.ศ. 1950 ซึ่งใช้แนวคิดผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) ในการศึกษากิจกรรมของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอเมริกาฉบับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์

ในหนังสือพิมพ์ มีส่วนคล้ายกับหน้าที่ของผู้เฝ้าประตู ซึ่งแบบจำลองนี้สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารของผู้ที่มีหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรองข่าวสาร ในหนังสือพิมพ์ที่ผู้อ่านได้ตั้งนัยบทบาทตนเองช่วยให้คนในสังคมสามารถทราบและคาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวเราได้ใกล้เคียงและถูกต้อง ด้วยเหตุนี้เองสื่อมวลชนจึงเข้ามามีบทบาทในการเลือก การเสนอข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบนั้นมีผลต่อระดับความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง นั่นคือ สื่อมวลชนเลือกเสนอข่าวเกี่ยวกับประเด็นของเรื่องใด หรือปัญหาใดมากเท่าไร ประชาชน ซึ่งเป็นผู้รับสารก็จะรับรู้ หรือตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นปัญหาของเรื่องนั้น หรือปัญหานั้น ๆ ตามไปด้วย จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดจัดวางระแวกเกี่ยวกับปัญหา หรือประเด็นของข่าว ประชาชนจะเป็นผู้รับทราบถึงปัญหาและประเด็นของข่าวต่าง ๆ ตามที่สื่อมวลชนกำหนด (อรนุช เลิศจรธราชักษ์, 2530)

การดำเนินการในการกำหนดวาระของสื่อมวลชนนั้น ก็จะเป็นไปตามกระบวนการที่ทำหน้าที่ผู้เปิดประตูสาร ซึ่งจะควบคุมการไหลของข่าวสารต่าง ๆ ที่จะส่งผ่านไปยังประชาชน โดยทำหน้าที่ตรวจสอบ คัดเลือก และเรียบเรียงข่าวสารนั้นให้อยู่ในรูปลักษณะที่ต้องการตลอดจนการกำหนดการนำเสนอข่าวสาร ลำดับความสำคัญของข่าวสาร และเวลาที่จะห่วงเห็นข่าวสารนั้นไว้ หรือ เสนอสารทั้งหมดซ้ำ ๆ กัน หรือเลือกเสนอเพียงบางส่วนเท่านั้น นั่นหมายความว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการเลือกเน้นการนำเสนอเนื้อหา ของข่าวบางข่าวและไม่นำเสนอในบางเรื่อง จะมีผลกระทบทำให้ผู้รับสารสร้างภาพการรับรู้ความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมตามทีสื่อมวลชนเน้นการนำเสนอ ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ และการพัฒนาความคิดความเข้าใจของประชาชนผู้รับสาร

ทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda - Setting Theory)

ในการพิจารณาถึงผลของการสื่อสารมวลชน ได้มีสมมติฐานข้อหนึ่ง ซึ่งได้รับการสนใจศึกษาจากนักวิจัยการสื่อสารมวลชนในระยะหลังพอสมควร นั่นคือ สมมติฐานว่าด้วยหน้าที่ในการกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาโดยสื่อมวลชน (The Agenda - Setting Function of Mass

Media) ซึ่งหมายถึง การนำเสนอหรือไม่นำเสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีผลให้สาธารณชนมีความคิดเห็นคล้อยตามว่าเรื่องนั้นเป็นหัวข้อ หรือประเด็นที่มีความสำคัญ หรือไม่มี ความสำคัญที่นำมาคิดพิจารณาอีก เช่น การที่หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจต่อปัญหาเศรษฐกิจโดย การเน้นเสนอข่าว หรือบทความแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้เป็นพิเศษ จะมีผลให้ประชาชนมีความ รู้สึกว่า ปัญหาเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ควรแก่การนำมาพิจารณา หรือถกเถียงกัน

หน้าที่ของสื่อมวลชน ในการกำหนดวาระเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1972 โดย McCombs, M.E. and Shaw D.L. (1972) เป็นผู้เสนอแนะ อย่างไรก็ตามนักเขียนข่าวบางคนกล่าวว่าแนวความคิดนี้มีใช้ของใหม่ Lippmann, W. (1992) เคยให้ความคิดเห็นในวารสาร Public Opinion เมื่อปี ค.ศ. 1922 ถึงบทบาทควรมีของสื่อมวลชนว่า "สื่อมวลชนมีบทบาท ในการสร้างภาพต่าง ๆ ในหัวสมองของคนเรา" ซึ่งก็คล้ายคลึงกับแนวคิดของ Cohen R.C. (1962) ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดในเรื่องนี้ เขาเคยกล่าวถึงอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ ในการเป็นผู้บอกกับผู้อ่านว่าเรื่องอะไรควรจะต้องคิด (What to think about) ซึ่งตรงกับแนว ความคิดในเรื่องการกำหนดหัวข้อเรื่องให้พิจารณา

แนวความคิดในเรื่องการกำหนดวาระของสื่อมวลชนนี้ มิได้แสดงว่าสื่อมวลชนมีจุดมุ่ง หมายที่จะมีบทบาทในประเด็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เปิดประตูสารเท่านั้น เอง สื่อมวลชนตามแนวความคิดในเรื่องการกำหนดวาระ ทำหน้าที่เป็นผู้เสนอวาระปัญหาหรือหัว ข้อเรื่องต่าง ๆ ในสังคมในลักษณะข่าวและความคิดเห็นให้สาธารณชนได้พิจารณาว่าอะไรเป็นเรื่อง ที่จะนำมาคิดพิจารณาหรือสนทนาถกเถียงกัน

ดังนั้นทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระจึงมุ่งวิเคราะห์หน้าที่ หรือผลของสื่อมวลชน ใน ด้านข่าวสาร (Information) แทนด้านการชักจูง (Persuasion) สมมติฐานสำคัญกล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง การที่สื่อมวลชนเลือกกำหนดประเด็นสำคัญของหัวข้อ (Topic) หรือปัญหา (Issue) ในการรายงานข่าวสารกับการที่ผู้รับสาร หรือมวลชนตระหนักถึงความสำคัญ (Salience) ของหัวข้อประเด็นหรือปัญหานั้น ๆ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระนี้ แทนที่จะเน้นการเปลี่ยนทัศนคติและความเห็นตามแนวคิดเก่ากลับมุ่งวิเคราะห์วิวัฒนาการของความคิด (Cognitions) เกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หากมองในด้านการสื่อสารก็คือการเน้นความสำคัญของหน้าที่ในด้านการเสนอข่าวสารมากกว่าหน้าที่ในการชักจูง

ตามแนวคิดนี้จึงถือได้ว่าผู้สื่อข่าวหรือบรรณาธิการข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับเก่า ๆ ในฐานะผู้เปิดเผยประตูลูกศรเป็นผู้กำหนดประเด็นข่าวสารที่ต้องการนำเสนอสู่ประชาชน ดังนั้น ทฤษฎีนี้จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาหลักเกณฑ์การกำหนดวาระ เพื่อให้มีความสำคัญกับประเด็นข่าวเรื่องนั้น ๆ ของผู้สื่อข่าวหรือบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์

การวิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอข่าวของผู้สื่อข่าวโดยใช้นำแนวทางจากแนวคิดเรื่องผู้เฝ้าประตู และทฤษฎีการกำหนดวาระแล้ว ยังต้องอาศัยแนวคิดในเรื่ององค์ประกอบของข่าวประกอบด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับข่าว

ความหมายของ "ข่าว" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องใหม่ หรือเป็นที่น่าสนใจ คำบอกกล่าวคำเล่าลือ

ในวิชาชีพสื่อสารมวลชนมีผู้ให้คำนิยาม "ข่าว" ไว้มากมายแต่ยังไม่มีผู้ใดให้คำนิยามที่แน่นอนลงไปว่า อะไรคือข่าว แต่คำจำกัดความเหล่านั้นมีทั้งความคล้ายคลึง และแตกต่างกันบางประการ ได้แก่

ข่าว คือ รายงานของเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าว และบรรณาธิการเห็นร่วมกันว่า ประชาชนควรรับทราบเหตุการณ์ และเรื่องราวนั้น (มาลี บุญศิริพันธ์ 2526 : 131)

ข่าว คือ เรื่องราวอะไรบางอย่างซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน (สถาบันพัฒนาหนังสือ
แห่งประเทศไทย, 2530)

ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้
(ประชัน วัลลิโก 2519 : 19)

ข่าว คือ รายงานของเหตุการณ์สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน
(อุฬาร เนื่องจำนงค์ 2527 : 132)

ชวรัตน์ เชิดชัย (2521 : 1) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า "ข่าว" ไว้ว่า

ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้

ข่าว คือ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมี
ได้คาดหมายมาก่อนอันทำให้เป็นที่ตื่นเต้น

ข่าว คือ การรายงานอย่างทันทั่วทั้งที่เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมนุษย์สนใจ และข่าวที่ดีที่
สุดคือข่าวซึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่สนใจ

ข่าว คือ รายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ข่าวมิใช่ ตัวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ แต่
ข่าวคือเรื่องราวหรือส่วนของเรื่องที่เกิดขึ้นมาถึงเรา ดังนั้นข่าวไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิด
ขึ้นทันทีทันใดอย่างที่ได้กำหนดไว้ในพจนานุกรม เพราะ

- เหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็อาจจะเป็นข่าวได้
- เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายปีมาแล้วหลายปีมาแล้วก็อาจเป็นข่าวได้ถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เพิ่ง

- เรื่องราวหรือเนื้อหาของข่าวจริง ๆ ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น

ข่าวที่สำคัญสำหรับชุมชนหนึ่ง อาจจะไม่สำคัญสำหรับอีกชุมชนหนึ่ง (ครูสี หิรัญรักษ์, 2528 : 8 อ้างจาก English and Hach, 1978)

วิลเลียม แอล ริฟเวอร์ (William L. Rivers : 1984) (2532 : 13-15) อ้างถึงนาซงซีส มหาไตรภพ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าข่าวไว้ว่า "ข่าว" คือ การรายงานอย่างทันทั่วทั้งที่ เกี่ยวกับเหตุการณ์ (events) ข้อเท็จจริง (facts) และความคิดเห็น (opinion) ที่ผู้คนจำนวนมากให้ความสนใจ และอาจนิยามคำว่า ข่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่คนเราไม่ทราบ เมื่อเวลานั้น สิ่งที่อยู่ต้องการทราบ สิ่งที่ยุทธศาสตร์การตัดสินใจที่จะนำลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ และเป็นสิ่งที่มีความทันทั่วทั้งที่ หรือการรายงานเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของวันพรุ่งนี้

ฟิลิป เอช อาวส์ (Phillip H. Ault) และเอ็ดวินด์ เอ็มเมอร์ (Edwin Emery) ให้คำนิยามว่า ข่าวคือการรายงานเหตุการณ์อันประกอบด้วยข่าวที่มีความใหม่สดว่าได้รับการรวบรวมอย่างเที่ยงตรง ถูกต้อง และเรียบร้อยขึ้นโดยผู้รายงานข่าว ผู้เรียบเรียงข่าวที่มีความชำนาญ ทั้งนี้เพื่อให้บริการข่าวสารแก่ผู้รับสาร ได้แก่ ผู้ชม ผู้ฟัง หรือผู้ดู

ข่าว คือ ข้อเขียนที่ใหม่ น่าสนใจ และเป็นความจริง ข่าวเป็นสิ่งที่ผู้ฟังไม่เคยรู้มาก่อน เป็นเรื่องที่ทันสมัย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อผู้ฟังไม่ว่าทางใดก็ตาม และเรื่องที่น่ามารายงานนั้นต้องเป็นความจริง (Robert Mcleish 1988 : 65)

Gaye Tuchman (1978) ศึกษา "ข่าว" ในแง่ของความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้นและเสนอเรื่อง News as a Constructed Realities ไว้ในปี 1978 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา "ข่าว" ในแง่มุมดังกล่าว Tuchman เชื่อว่า สื่อมวลชนกำหนดกรอบให้คนเรารับรู้เหตุการณ์ในสังคมโดยที่งานข่าว (newswork) ได้เปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกิดขึ้นให้เป็นข่าวด้วยการสร้างความหมายให้กับเหตุการณ์นั้น

ผู้ทำข่าวก็เป็นสมาชิกของสังคมด้วยเช่นกัน ดังนั้นนักข่าวและบรรณาธิการข่าว จึงรับรู้ และเข้าใจความเป็นจริงทางสังคมในฐานะเป็นผลผลิตของสังคม (Social product) ในขณะที่ เดียวกันผู้ทำข่าวก็เป็นผู้สร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social actor) ด้วย โดยการนำเสนอ เรื่องราว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรูปของข่าวเพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้

แนวคิดทางสังคมวิทยาแบบดั้งเดิม (Traditional Sociologies) นั้นพิจารณาในฐานะที่เป็น "ผู้กระทำทางสังคม" (Social actor) และอธิบายการทำงานด้านข่าวว่าเป็นผล ผลิตของกระบวนการสังคมประกิต ความหมายของคำว่าข่าวในสังคมใดจะขึ้นกับโครงสร้างของ สังคมนั้น ๆ โครงสร้างทางสังคมจะเป็นผู้กำหนดบรรทัดฐาน และทัศนคติในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ ทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องของคนสังคมนั้นเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ

แนวคิดนี้เองว่าข่าวเป็นกระจกสะท้อนสังคม เพราะผู้ทำข่าวต้องเสนอข่าวหรือเรื่อง ราวให้เหมาะสมกับทัศนคติ และบรรทัดฐานทางวิชาชีพ โดยการเสาะแสวงหาเรื่องเลือกเรื่อง รวมทั้งวิธีในการนำเสนอข่าวซึ่งคิดว่าคนในสังคมนั้นจะสนใจ และเห็นว่าสำคัญ ความหมายของ คำว่า ข่าวของสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปได้ก็ต่อเมื่อ โครงสร้างและสถาบันทางสังคมเปลี่ยนแปลง ก่อน รอชโก (Roshco 1975) อธิบายว่า ข่าวอาจจะแสดงบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้ โดยการรายงานสิ่งที่ผิดปกติ หรือเบี่ยงเบนไปจากสังคม ให้ออกมาในรูปแบบของข่าวเบา (Soft News) และเมื่อประชาชนกลุ่มหนึ่งหันมายอมรับในรูปแบบของความเบี่ยงเบนเมื่อใด โครง สร้างทางสังคมก็อาจจะต้องเปลี่ยนแปลงไปความหมายของคำว่าข่าวก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยสรุปแล้วตามแนวคิดนี้ ความหมายของคำว่าข่าว ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมเท่านั้น ไม่ ได้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมของนักข่าว หรือองค์กรข่าว

ศิริชัย ศิริภาสะ และ กาญจนา แก้วเทพ (2533 : 206-208) ได้กล่าวถึงงานศึกษา ของ Galtung และ Ruge (1965) เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญสำหรับการเลือกข่าวว่ามี 3 ประการ คือ 1. ปัจจัยด้านองค์กร 2. ปัจจัยเกี่ยวกับประเภทของข่าว 3. ปัจจัยด้านสังคม และวัฒนธรรม สำหรับปัจจัยด้านองค์กรเป็นปัจจัยที่พบได้มากที่สุด และหลักแหล่งได้ยากที่สุด ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับ

ประเภทของข่าว คือ การเลือกเหตุการณ์ที่เข้าได้กับความคาดหวัง ส่วนหนึ่งของผู้ชม เป็นข่าวประเภทที่ข่าวให้ลักษณะของเหตุการณ์ที่เคยได้รับการยอมรับกันอยู่แล้วว่าคุณค่าของข่าวนี้ยังมีคุณค่าของข่าวกับเหตุการณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับบุคคลชั้นนำ หรือไม่ก็เป็นเหตุการณ์ที่เลวร้าย Rosengren (1974) กล่าวว่าข่าวที่กระตุ้น หรือ ศึกษารักษาระดับความสนใจของผู้ชมนั้น อาจเป็นข่าวที่เกิดขึ้นจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจการเมือง พอ ๆ กับข่าวที่มาจากการคัดเลือกของผู้ที่ทำงานที่ใช้เกณฑ์ตามแบบฉบับของคุณค่าข่าวก็เป็นได้

แนวคิดในเรื่ององค์ประกอบของข่าว

องค์ประกอบของข่าว (NEWS ELEMENTS)

ในการคัดเลือก หรือพิจารณาว่าเหตุการณ์ใดเป็นข่าวหรือไม่ และข่าวแต่ละข่าวนั้นมีคุณค่ามากน้อยต่างกันอย่างไร ต้องอาศัยหลักในการพิจารณาความสำคัญของข่าว ซึ่งเรียกกันว่าองค์ประกอบของข่าว

องค์ประกอบของข่าวมีดังนี้

1. ความรวดเร็ว (IMMEDIACY)

ความรวดเร็วก็คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ย่อมเป็นสิ่งที่น่าสนใจของมนุษย์เรานั้น เหตุนี้เองหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนจึงแข่งขันกันในความฉับไวของการเสนอข่าว ซึ่งเหตุการณ์ใดล่าสุดเท่าไรคุณค่าของข่าวหรือความสนใจของคนอ่านก็มากขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามเหตุการณ์แม้ว่าจะเกิดขึ้นในอดีตก็ตาม แต่ก็เพิ่งนำมาเปิดเผยก็จัดอยู่ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของข่าวที่หัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการ นักข่าว ถือว่ามีคุณค่าอย่างสูงที่สร้างความสนใจแก่คนอ่าน

2. ความใหม่สดและทันสมัย (TIMELINESS)

หมายถึงว่า เหตุการณ์ใดก็ตามที่เกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ มีความสดมากย่อมมีคุณค่าทางข่าวสูงเป็นที่น่าสนใจของผู้อ่านทั่วไป มากกว่าเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นมานานแล้ว ทั้งนี้เพราะข่าวจะต้องใหม่สด (NEWS MUST BE NEW) ควรจะต้องเป็นการได้รับรู้เป็นครั้งแรกของผู้อ่าน

3. ความใกล้ชิด (PROXIMITY)

ความใกล้ชิดเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่น่าสนใจให้แก่คนอ่าน นักข่าวหัวหน้าข่าว และบรรณาธิการ จึงพิจารณาความใกล้ชิดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลักสำคัญในการวินิจฉัยที่จะเสนอข่าว องค์ประกอบในเรื่องของความใกล้ชิดนี้เป็นธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไปที่มักจะให้ความสนใจในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่าสิ่งที่อยู่ห่างไกลออกไป อย่างไรก็ตามองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความใกล้ชิดมิได้หมายความว่าความใกล้ชิดทางกายเท่านั้น แต่ก็ยังหมายความรวมไปถึงความใกล้ชิดทางใจที่ผู้อ่านมีต่อเหตุการณ์ สถานที่หรือบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย ดังนั้นเหตุการณ์ใดที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้อ่าน กับครอบครัว มิตรสหายหรือเพื่อนบ้าน เป็นต้น ย่อมมีคุณค่าทางข่าวสูง เป็นที่สนใจของผู้อ่านมากกว่าเหตุการณ์อื่นที่เกิดห่างไกลออกไป

4. ความเด่น (PROMINENCE)

ความเด่นหรือความมีชื่อเสียง เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งซึ่งสร้างความพอใจให้กับผู้อ่าน บุคคลหรือสถานที่ใดก็ตาม ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไปเป็นอย่างดี ย่อมมีคุณค่าทางข่าวสูงกว่าบุคคลหรือสถานที่ที่ไม่เป็นที่รู้จัก หากว่าได้เกิดเหตุการณ์ใดขึ้นกับบุคคลหรือสถานที่นั้น

5. ความสนใจของมนุษย์ (HUMAN INTEREST)

องค์ประกอบสำคัญของข่าว ในเรื่องเกี่ยวกับความสนใจของมนุษย์ส่วนใหญ่มักจะ

เกี่ยวข้องกับอารมณ์ (EMOTION) พื้นฐานของมนุษย์นับตั้งแต่โศกเศร้าไปจนถึง ฮินดีปรีดา รัก เกลียด อิจฉา กลัว ขบขัน ความเห็นอกเห็นใจ ความปรารถนาดี ความกตัญญู ความยุติธรรม ความโกรธแค้น เหตุการณ์ที่มองค้ประกอบเช่นนี้จึงมักเป็นที่สนใจของผู้อ่าน และเป็นเรื่องที่มีคุณค่าทางข่าวสูงด้วย

6. ผลกระทบต่อเนื้อหรือที่ตามมา (CONSEQUENCE)

องค์ประกอบข้อนี้ หมายความว่า เหตุการณ์ใดก็ตาม เมื่ออุบัติขึ้นแล้ว จะมีผลกระทบต่อผู้คนเป็นจำนวนมาก ส่อมมีคุณค่าทางข่าวสูงกว่าอุบัติการณ์ที่มีผลกระทบต่อผู้คนจำนวนน้อย

7. ความก้าวหน้า (PROGRESS)

หมายถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าในสังคม วิชาการการศึกษาที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่

เหล่านี้คือ องค์ประกอบสำคัญของข่าว ในแง่ของผลสะท้อนที่ตามมา ซึ่งนักข่าวหัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าว จะต้องให้ความสนใจที่จะเสนอ และสรุปในรูปแบบไหนที่จะสามารถให้คำตอบแก่ผู้อ่านได้เข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ในข่าวหนึ่ง ๆ ที่เสนอในหนังสือพิมพ์ จะต้องม้องค้ประกอบหลาย ๆ อย่างผสมกันอยู่ เหตุการณ์บางเหตุการณ์ก็ม้องค้ประกอบอยู่น้อย บางเหตุการณ์ม้องค้ประกอบอยู่มาก และแต่ละองค์ประกอบก็คาบเกี่ยวกันอยู่บางครั้งแทบจะแยกไม่ออก อย่างไรก็ตามสิ่ง เหตุการณ์ใดม้องค้ประกอบ ที่มีคุณค่าทางข่าวเกี่ยวข้องกับอยู่มาก เหตุการณ์นั้นก็จะยิ่งเป็นข่าวที่ใหญ่ตามไปด้วย

การนำแนวคิดเรื่องผู้เฝ้าประตู และทฤษฎีการกำหนดวาระมาใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจว่าผู้สื่อข่าวได้ทำหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรอง คัดเลือกข่าวสารอย่างไร และมีการให้ความสำคัญกับประเด็นข่าว หรือเหตุการณ์หนึ่ง ๆ มากน้อยเพียงใด

ในส่วนแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบช่ำนั้น จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ถึงหลักการคัดเลือกช่ำนของผู้สื่อข่าวว่าคัดเลือกโดยใช้หลักองค์ประกอบช่ำนใด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย